

'Nieuw' werk Ede Staal zal verrassen

Binnenkort wordt 'nieuw' werk uitgebracht van de tien jaar geleden overleden Groninger streektaalzanger en -schrijver Ede Staal. De schrik sloeg Bert Ridderbos (van de Groninger muziekgroep Törf) bij het lezen van dit nieuws om het hart. Hij is bang dat 't nagelaten werk niet geschikt is voor verspreiding. Hij vindt het maar niks dat de 'afdankertjes' van Ede door Jim Lambeck, Klaas Staal en Simon Reker worden uitgebracht. Programmamaker Henk van Middelaar - Staalfan in hart en nieren - neemt het op voor driel.

In zijn ingezonden brief van 10 augustus uit Bert Ridderbos zijn verontwaardiging over de nabije uitgave op cd van onbekend Ede Staal-materiaal. Onbekend want alleen enkele intimi wisten dat hij nog dozen vol liedjes had, maar ook van hen kende niemand het geheel.

Door **Henk van Middelaar**

Des te opmerkelijker is het dat hij de indruk wekt het werk wel te kennen. Ridderbos doet uitspraken over de datering, de intentie en de kwaliteit terwijl hij met Ede noch met Lambeck, Staal en Reker, die het materiaal selecteren, heeft gesproken. Hij baseert zijn verontwaardiging dus op vermoedens.

Het eerst vermoeden van Ridderbos is de datering. Denkt hij werkelijk dat Ede tijdens zijn ziekbed al die tientallen liedjes heeft kunnen componeren en uitvoeren? Ede was al bezig vanaf eind jaren zestig, toen nog voornamelijk in het Engels en een van de nieuwe cd's zal dan ook uitsluitend Engels-talige nummers bevatten. Dat hij pas zo laat overging tot het uitbrengen van een langspeelplaat heeft onder andere te maken met zijn vrees voor de onaangename kanten van de publiciteit en het juk van de commercie.

Vermoeden twee

De intentie. Natuurlijk heeft Ede in de eerste plaats voor zijn eigen plezier zitten pingelen en neuriën achter zijn piano, net zolang tot hij er de juiste woorden bij vond. En tenslotte nam hij de liedjes op een oud recordertje op. Cassettes vol. Dat doet iemand niet, in tegenstelling tot wat Ridderbos beweert, uitsluitend voor zijn eigen plezier. Helaas is lang niet alles bewaard gebleven, sommige opnames zijn domweg kwijtgeraakt en andere heeft hij voor zijn dood bewust vernietigd. Wat hij ons heeft achtergelaten vond hij blijkbaar zelf de moeite waard. Zou hem meer tijd van leven zijn gegund, dan had hij ongetwijfeld uit dit materiaal liedjes geselecteerd voor een nieuwe langspeelplaat of compact disc.

Ridderbos belooft zijn slechte thuisopnames voor zijn dood te vernietigen. Dat is zijn goed recht en misschien een zegen voor onze oren.

De kwaliteit van de liedjes is verrassend goed. De geluidskwaliteit en de begeleiding zouden bij studio-opnames uiteraard beter zijn, maar ze storen geenszins. Sterker nog: ze dragen bij aan de ontroering van het luisteren naar een man die in een van die hoge kamers van zijn eenzame boerderij vol overgave voor zichzelf zit te zingen.

Het driemanschan dat de

cd's voorbereidt, selecteert gewetensvol. En dat moet het ook wel want zouden de drie alles - liedjes die onaf zijn, liedjes die onverstaanbaar zijn, grappen en grollen - willen uitbrengen, dan zouden er vijf nieuwe cd's uitkomen. Ze zouden zich veel werk hebben bespaard, maar dat zou hun eer en daarmee die van Ede te na zijn geweest. Eer en geen geld zoals Ridderbos suggereert: ze verdienen er geen cent aan. Het kost alleen maar tijd en energie maar ze houden van Ede en vinden

het zonde zoveel juweeltjes op stoffige cassettes door de tijd te laten verpulveren. Veroordeelt Ridderbos ook een kunstliefhebber die ergens een tekening van Van Gogh aan de vergetelheid weet te ontrukken?

Bang

Ik geloof dat Ridderbos bang is. Ik ken die angst. Toen ik tien jaar geleden de elpee *Mien Toentje* toegestuurd kreeg en ik de naald op *Het Hoogelaand* liet zakken was ik verbluft. De afzender meldde dat er nog een twee-

de plaat was, *As Vaaier Woorden*.

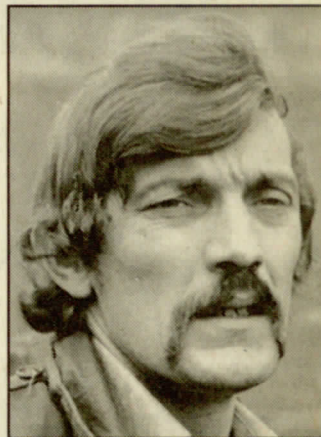
Het heeft jaren geduurd voordat ik daar naar durfde te luisteren, zo bang was ik om teleurgesteld te worden. Maar toen een vriendin uit Groningen hem voor me meebracht, moest ik wel en ik was opnieuw verrukt. Ik besloot onmiddellijk een radiodocumentaire*) over Ede te maken. Klaas Staal liet mij veel onuitgebracht materiaal horen en ik riep: dit mag niet verloren gaan, breng het uit op cd.

Samen met regisseur David Blitz maak ik nu een televisiefilm over Ede en ik ben opnieuw in de gelegenheid gesteld naar veel nog onuitgebracht materiaal te luisteren. Wees niet bang. Ede zal niet teleurstellen.

Henk van Middelaar is freelance radio- en televisieprogrammamaker.

*) Uitzonden op 15 februari 1995 door de RVU, in mei bij Radio Noord en in augustus bij de KRO in het programma *Damocles*.

Een televisiefilm is op 6 november bij de RVU op Nederland 3 te zien.

▲ Ede Staal

Foto: Archief

DGP 27-8-96